

København d. 2016-05-17

Høring over udkast til forslag om lov om ændring af straffeloven m.m. (udskydelse af revision)

Justitsministeriets Sikkerhedskontor har udsendt udkast til lovforslag, hvis formål er at udskyde revisionsklausulen vedrørende retsplejelovens § 786, stk. 4, om teleudbyderes registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik til brug for efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold. Reglerne herom er fastsat i logningsbekendtgørelsen, der trådte i kraft d. 15. september 2007. Såfremt forslaget vedtages, vil det medføre, at retsplejelovens bestemmelse om registrering og opbevaring af teletrafik først kræves evalueret et år senere.

PROSA – Forbundet af It-professionelle er blevet inviteret til at udtale sig om lovforslaget, og PROSA har med stor interesse læst bemærkningerne til lovforslaget. PROSA skal hermed sige tak for muligheden for at blive hørt og få indflydelse på det endelige lovforslag. I det følgende vil jeg redegøre for PROSAs opfattelse af forslaget.

Hele logningen er problematisk

Jeg vedlægger det høringssvar, PROSA afgav d. 16. marts 2010 om forslaget om ophævelse af revisionsbestemmelsen. Heraf fremgår det, at PROSA mener, at selve logningen i det hele taget er problematisk og derfor var (og er) vores klare opfattelse, at loven naturligvis bør revideres. Det er således positivt, at ophævelsen af revisionsbestemmelsen ikke blev gennemført, men det er fortsat problematisk, at loven endnu ikke er blevet revideret.

PROSA vil anbefale, at hele lovkomplekset omkring terrorisme m.m. revideres snarest muligt med fokus på nytteværdien kontra de risici, der er forbundet med en så omfattende registrering af danskernes brug af teletjenester. Endvidere anbefaler PROSA, at der, frem til en revision er gennemført, sker en suspension af logningen frem til det tidspunkt, hvor konsekvenserne af loven er tilstrækkeligt belyst.

Indsamling af data til støtte for evaluering

Sidste år anbefalede PROSA at man til støtte for evalueringen af nytteværdien indsamler data om effekten af logningen. Det kan f.eks. være:

- a. Antallet af anvendelser af logningsbekendtgørelsen
- b. Antallet af anvendelser (jf. a), som er blevet brugt som bevis i retssager
- c. Antallet af retssager, hvor anvendelserne er blevet brugt (jf. b)
- d. Antallet af retssager (jf. c), der har ført til fængselsdom
- e. Antallet af domme (jf. d) omregnet til fængselspersonår
- f. Antallet af registreringer per anvendelse (jf. a)

Den anbefaling vil vi gerne fremføre igen. Yderligere vil vi anbefale at tallene deles op i anvendelser efter § 4 (telefoni) hhv. § 5 (internet), så det tydeligt fremgår, om nytteværdien primært kommer fra den ene paragraf.

Logning strider imod EU's charter om grundlæggende rettigheder

Siden høringen i 2010 har EU-Domstolen fastslået, at logningsdirektivet ikke var i overensstemmelse med EU's charter om de grundlæggende rettigheder. Derfor mener PROSA, at en revision haster endnu mere.

Ingen udvidelse af logningen uden evaluering

Justitsministeren har bebudet, at han i efteråret vil fremkomme med et lovforslag, der vil udvide logningen yderligere. PROSA mener, at det vil være helt naturligt, at man ikke fremsætter et sådant lovforslag (endsige vedtager det) før man har lavet en evaluering af den eksisterende logning.

Mængden af data, risikoen for og konsekvenserne ved et læk

Det er anslået, at der i 2013 er gemt 3.8 billioner dataposter, hvilket svarer til knap 1 mio. registrerede og gemte poster om hver eneste dansker. Det er mere end 40 gange så mange registreringer som man havde forventet da loven trådte i kraft. Et læk af disse dataposter kan være yderst kompromitterende for en borger.

DR's 21 Søndag viste 2015-03-15¹ et uskyldigt eksempel, hvor en journalist går hen til komplet fremmede og konfronterede dem med offentligt tilgængelige oplysninger. Borgerne var tydeligvis utrygge ved dette.

Lækket fra utroskabssitet Ashley-Madison viste, at datalæk sker, og at det ikke er ufarligt at opbevare persondata². Hvis man i logningen kan se, at en borger besøger utroskabssites vil det i sig selv være farlig information at ligge inde med.

At et læk ikke er urealistisk så vi i 2014 med Se og Hør-skandalen, hvor en medarbejder mod bestikkelse gav uvedkommende oplysninger om borgere. PROSA forudser også, at et læk kan ske uforvarende. CSC's systemer var i 2013 ikke sikkerhedsopdaterede, og det gav mulighed for, at en svensker kunne bryde ind i systemerne og få adgang til bl.a. flere millioner danskeres CPR-numre. Når campingpladser og andre uden sikkerhedsmæssig specialisering skal opbevare logningsdata, er det ikke urealistisk, at et sådant misbrug allerede sker, men at det blot endnu ikke er opdaget.

Anbefaling: Lav evaluering af hele lovkomplekset; subsidiært indsamlet data mhp. evaluering
PROSA kan derfor ikke anbefale at ændre §8 så en evaluering af loven udskydes, men vil i stedet anbefale, at hele lovkomplekset omkring terrorisme m.m. evalueres snarest muligt. Vælger man at udskyde evalueringen, så anbefaler PROSA, at man snarest indsamler data til støtte for evaluering som beskrevet på side 1.

Venlig hilsen

Niels Bertelsen
Formand for PROSA

¹ <https://www.dr.dk/tv/se/21-soendag/21-soendag-2015-03-15#!/>

² <http://www.zdnet.com/article/in-ashley-madisons-wake-heres-one-mans-story-of-sex-sorrow-and-extortion/>

København d. 16. marts 2010

Høring over udkast til forslag om lov om ændring af straffeloven m.m. (ophævelse af revisionsbestemmelse)

Justitsministeriets lovfdeling har udsendt udkast til lovforslag hvis formål er, at ophæve revisionsklausulen vedrørende retsplejelovens §786, stk. 4, om teleudbyderes registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik til brug for efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold. Reglerne herom er fastsat i den såkaldte logningsbekendtgørelse, der trådte i kraft d. 15. september 2007. Såfremt forslaget vedtages, vil det medføre, at retsplejelovens bestemmelse om registrering og opbevaring af teletrafik gøres permanent, og at den tilhørende logningsbekendtgørelse fortsætter uændret.

PROSA – Forbundet af It-professionelle er blevet inviteret til at udtale sig om lovforslaget og PROSA har med stor interesse læst bemærkningerne til lovforslaget. PROSA skal hermed sige tak for muligheden for at blive hørt og få indflydelse på det endelige lovforslag, og i det følgende vil jeg redegøre for PROSAs opfattelse af forslaget.

Ud fra bemærkningerne til lovforslaget kan det konstateres, at der i høj grad er lagt vægt på, hvilke fordele forskellige myndigheder (i teorien) har ved, at den nuværende lovgivning fortsættes uændret. Efter PROSAs opfattelse, er der dog en række tungtvejende grunde til, også at se nærmere på de ulemper, der følger af loven.

Rigsadvokaten fremfører på baggrund af udtalelser fra politikredsene og statsadvokaturerne, ”at oplysninger om teletrafik, som registreres og opbevares efter bestemmelsen i retsplejelovens § 786, stk. 4, i en række tilfælde har haft væsentlig og i nogle tilfælde afgørende betydning for såvel efterforskning som retsforfølgning i alvorlige straffesager. Det drejer sig bl.a. om sager vedrørende terror, organiseret kriminalitet, drab, hjemmerøverier og grov økonomisk kriminalitet.” (3.2).

PROSA mener, at det er vigtigt, at bemærkningerne til lovforslaget forholder sig til hvad det var for en anvendelse, der var intentionen, da arbejdet med logning af alle telefonsamtaler, e-mails og borgernes brug af Internettet blev påbegyndt. Det er PROSAs opfattelse, at der er sket et skred i grundlaget for logningen og at der i dag logges data ud fra et langt bredere grundlag end oprindeligt tiltænkt. Udvidelsen af grundlaget for, hvornår myndighederne kan bruge logget data er ikke blevet drøftet nærmere, og PROSA skal derfor opfordre til, at bemærkningerne til lovforslaget også kommer til at indeholde en redegørelse for, hvorfor det har været nødvendigt at udvide det oprindelige grundlag for logningen, som jo var bekæmpelse af terrorisme, og ikke som i dag, hvor brugen af logget data er udvidet til også at omfatte organiseret kriminalitet, personfarlig kriminalitet m.m.

PROSA undrer sig i øvrigt over, hvad ordet ”bl.a.” i citatet fra Rigsadvokaten dækker over. Det er anslået, at der i 2008 er gemt ca. 450 mia. dataposter, hvilket svare til 82.000 registrerede og gemte poster om hver eneste dansker. Det er mere end 5 gange så mange registreringer som man havde forventet da loven trådte i kraft. Bemærkningerne til lovforslaget savner en forklaring på hvad det er for andre typer aktiviteter politikredsene og statsadvokaturerne har benyttet den loggede teletrafik til at overvåge. PROSA efterlyser nærmere information, både om de fremhævede forhold, hvor brugen af logget teletrafik har haft væsentlig og i nogle tilfælde afgørende betydning for såvel

efterforskning som retsforfølgning. Men PROSA ønsker også at få en beskrivelse af de tilfælde, hvor logget teletrafik har været benyttet, uden at det har haft en umiddelbar effekt for såvel efterforskning som retsforfølgning. I denne sammenhæng er det også af interesse at få belyst, om f.eks. PET bruger de loggede data til at overvåge personer eller organisationers lovlige aktiviteter. Det fremgår af PET-kommissionens rapport fra 2009, at bl.a. PROSA som organisation har været overvåget og at unavngivne medlemmer af PROSA har været overvåget, og det vil være hensigtsmæssigt, hvis bemærkningerne også kommer til at omfatte en redegørelse for, om andre lovlige aktiviteter overvåges ved brug af logget materiale.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget har forslaget ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for hverken erhvervslivet, det offentlige eller for borgerne. Det er for så vidt korrekt, at det at fjerne revisionsbestemmelsen ikke har nogen økonomiske eller administrative konsekvenser, men det at videreføre lovgivningen om logning indebærer både økonomiske og administrative konsekvenser. Teleselskaberne har selv anslået udviklingsomkostningerne til 200 mio. kroner og at det yderligere medfører en årlig driftsomkostning på 50 mio. kroner. Da teleudbydere skal betale driften af logningen, opkræves udgiften gennem kundernes betaling af de øvrige ydelser fra udbydere. Dette rammer særligt de små ikke-professionelle teleudbydere så som hoteller, campingpladser og andels-, ejer- og antenneforeninger med over 100 medlemmer.

PROSA savner også en stillingtagen til det problem der ligger i, at oplysningerne, registreret i henhold til logningsbekendtgørelsen, skal slettes efter 12 mdr. mens bogføringsloven samtidig kræver, at visse af de registrerede telefonoplysninger gemmes i 5 år. Det tyder på, at de valgte løsninger for at opfylde logningsbekendtgørelsens bestemmelser ikke er tænkt sammen med de regnskabsmæssige løsninger, og at der derfor i flere tilfælde sker en omgåelse af logningsbekendtgørelsen for at imødekomme bogføringslovens krav.

PROSA mangler også en belysning af forholdende omkring opbevaringen af de personfølsomme data, som registreres om den enkelte borger. Oplysninger som hvem man har talt i telefon med, hvor man opholdt sig mens man talte i telefon, hvem man sender mails til og hvilke hjemmesider man besøger. Disse utroligt mange data om den enkelte borger opbevares hos mange forskellige operatører og værdien af disse oplysninger kan være meget høj for kriminelle eller andre, som ønsker at drage nytte af de registrerede oplysninger. Det er uklart, om der allerede er sket misbrug med uautoriseret adgang til logget data, men uanset hvad, udgør disse data en risiko for en ny form for kriminalitet, hvor borgernes oplysninger kan misbruges af andre. I værste fald kan et misbrug af logget data være en større fare for borgeren og samfundet end de øvrige kriminelle handlinger som loven rent faktisk formår at forhindre. PROSA savner derfor en redegørelse for hvordan det kan sikres, at der ikke kan ske et misbrug.

PROSA er af den opfattelse, at kriminelle eller terrorister uden større vanskelighed, kan kommunikere over Internettet, uden at denne trafik kan logges eller spores og dermed at data kan benyttes til at forhindre en ulovlig adfærd. Således vil det alene være borgere, som ikke tænker nærmere over deres adfærd, som loven reelt kan have en effekt overfor. PROSA savner derfor en beskrivelse af, hvordan loven kan bruges til at forhindre kriminelle eller terrorister i at gennemføre ulovlige aktiviteter ved hjælp af den eksisterende logning.

PROSA finder derfor, at der er en ubalance i lovforslaget. Loven er i dag rettet mod organiseret kriminalitet og terror, men logningen rammer alle de borgere, som benytter Internettet og telefoni, hvilket stort set er hele den danske befolkning. Den danske befolkning har en grundfæstet ret til det

vi kalder privatlivets fred. Denne ret overskrides med logningsbekendtgørelsen, som nu ønskes permanentgjort. PROSA mener ikke, at det har været muligt at påvise, at de opnåede resultater står i et passende forhold til den negative effekt logning af data har i forhold til den almindelige borgers retssikkerhed gennem retten til privatlivets fred. Ud af de anslåede 450 mia. dataposteringer i 2008 har der været 3.483 indgreb i 2008, hvoraf kun 134 af dem var relateret til nettet. De øvrige indgreb kom hovedsageligt i forbindelse med almindelig telefonaflytning, som politiet i forvejen har haft mulighed for at gennemføre uden denne lov. Den enkelte borgers retssikkerhed dækker både over at myndighederne ikke automatisk har adgang til data om alt hvad en person foretager sig af lovlige handlinger, og det dækker også over en sikring af, at data om borgerne ikke kan misbruges af andre. Det er denne retssikkerhed, som PROSA mener er blevet ofret med denne lov, og at det er sket på bekostning af et magert udbytte i form af data om visse forbrydelser, som det er svært at se, at den omfattende logning har bidraget ret meget til. Derfor virker det også påfaldende, at Rigsadvokaten og Rigspolitiet fuldstændig ureflekteret anfører, at der kan være et behov for både at forlænge den gældende opbevaringsperiode og opbevare flere typer af data.

PROSA anbefaler at der i bemærkningerne til lovforslaget redegøres for de mange usikkerhedspunkter som PROSA har rejst. I modsætning til, hvad der fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, mener PROSA som nævnt ikke, at opretholdelsen af logningsbestemmelserne som lovforslaget lægger op til, er uden økonomiske eller administrative konsekvenser. Ministeriet kunne måske overveje om man for 200 mio. kroner i investering og 50 mio. kroner om året i driftsomkostninger, kan komme tættere på at løse de politiopgaver, der forsøges løst med denne lov.

PROSA mener, at ministeriet bør overveje, om det overhovedet er fornuftigt at fortsætte logningen af teledata om alle danskeres teleforbrug, med den klare viden, at det indebærer en gevaldig risiko for misbrug. Spørgsmålet er ikke om der vil ske et misbrug, men om hvornår det sker og hvor stor skaden bliver. Det bliver bestemt ikke morsomt at stå på mål for loven, hvis almindelige borgere får deres data misbrugt eller offentliggjort ved en fejl, som det jo er sket med andre følsomme personoplysninger tidligere.

Endelig undrer det PROSA, at Justitsministeriet i bemærkningerne til lovforslaget alene har haft fokus på de positive sider af lovforslaget, hvorimod de negative konsekvenser ikke bliver berørt nævneværdigt. PROSA anbefaler derfor, at der i bemærkningerne til lovforslaget gøres opmærksom på, at disse forhold endnu ikke er belyst betryggende, og PROSA kan derfor ikke anbefale at ophæve §8 om en kommende revision af loven.

PROSA vil anbefale, at hele lovkomplekset omkring terrorisme m.m. revideres snarest muligt med fokus på nytteværdien kontra de risici, der er forbundet med en så omfattende registrering af danskernes brug af teletjenester.

Venlig hilsen

Niels Bertelsen
Formand for PROSA